

Uudised

Hea klient!

Varasemalt on palju juttu olnud jõudluskontrolli ajaloost ning traditsioonidest Eestis. Oleme EPJ ajaloo meenutamise kõrval tegelenud ka tulevikuga. Viimase poolaasta jooksul on EPJ kohtunud kõigi kliendigruppide esindajatega: piimatööstuste, lihavede-, sea- ja piimavede kasvatajatega ning PRIA loomade registri esindajatega, kellega toimub tihe koostöö kõrvalmärkide vallas. Eesmärk oli kuulata meie klientide mõtteid ja vajadusi, et saada paremini aru, kuhu tulevikus liikuda võiksime. Kokkuvõttes võime nentida, et sea- ja veisekasvatajad kannavad kenasti meie e-riigi kuvandit ja soovivad uuendusi tarkvara arenduses, aga teisalt jõudsid arusaamisele, et suuremat tähelepanu vajab EPJ tarkvarade (Vissuke, Liisu ja Possu) kasutajate koolitamine ja kasutajate ringi laiendamine. Täna on toimunud Vissukese grupikoolitus ja Possu individuaalkoolitused ning saab öelda, et neist on olnud kasu mõlemale poolele – tarkvara kasutajad said juurde teadmisi andmetest ja kokkuvõtetest, mida nad ei osanud siiani otsida või kasutada. Meie saime jälle väärtuslikku tagasisidet ning uusi mõtteid, kuhu poole tarkvara arendustega liikuda.

Ka loomade märgistamise vallas on uuenduslikke loomakasvatajaid, kes soovivad enam kui lihtsalt looma märgistamine kõrvalmärgiga. EPJ-l on koostöö lihavede kasvatajatega (aberdiinanguse kasvatajad), kelle loomad kuuluvad Šotimaa tõuraamatusse ning kes soovisid märke, millel on lisavõimalus võtta looma märgistamisel kohe ka DNA-proov. Märkid looma kõrvas on nagu tavalised kõrvalmärgid, kuid märgistamisel võetakse automaatselt kõrvast DNA-proov, mis jääb säilitusainega kapslisse, millel on trükitud looma number. Teisisõnu saab lisaks kõrvalmärgile ka looma DNA-proovi, mida saab vajadusel kasutada põlvnemise uurimisel või ka näiteks haiguste (BVD) testimisel.

Kaivo Ilves
Eesti Põllumajandusloomade
Jõudluskontrolli AS-i juhataja

Rahvusvaheline laborite ringtest 2019

Alates 1998. aastast on EPJ labor võtnud osa rahvusvahelisest piimakomponentide määramise ringtestist, mida korraldavad Rahvusvaheline Piimatööstuste Laborite Kontrolli Keskus (CECALAIT) ja Rahvusvaheline Jõudluskontrolli Komitee (ICAR).

EPJ labor teeb rahvusvahelisi võrdluskatseid kõigi laboris määratavate piimakomponentide osas.

Käesoleva aasta märtsis tehtud rahvusvahelise ringtesti võrdluskatsed näitasid, et EPJ laboris analüüsitava piimaproovide määramise täpsus kõigi määratavate piimakomponentide osas on lubatud hälbe piires.

ICAR-i laborite arvestuses oli labor piima valgusisalduse määramisel 15 osavõtja seas kolmas, laktoosisisalduse määramisel 12 osavõtja seas esimene, rasvasisalduse määramisel 16 osavõtja seas kuues ja karbamiidisisalduse määramisel 12 osavõtja seas seitsmes.

Kõige osavõturohkem oli piima somaatiliste rakkude määramine – 50 labori pingereas jäi üheksandaks.

Loomakasvatajatele pakutavate lisateenuste BHB (ketoosi kahtlusega lehm) määramisel jäi labor 24 osavõtja seas neljandaks. Tiinuse testi tulemused olid 100% õiged ning Mastiit 16 tulemused olid lubatud hälbe piires.

Rahvusvahelise testi tulemused kinnitavad EPJ labori tulemuste jätkuvat usaldusväärsust ja on aluseks jätkuval akrediteeringule.

EPJ sai ICAR-i sertifikaadi

Rahvusvaheline Jõudluskontrolli Komitee (ICAR) annab jõudluskontrolli-organisatsioonidele välja kvaliteedisertifikaati, mis näitab, et jõudluskontrolli teenus on kooskõlas rahvusvaheliste reeglitega. Nõuetele vastavust kontrollivad rahvusvahelised eksperdid kohapeal. EPJ-i kontrolliti kevadel ja auditi kokkuvõtte oli positiivne – EPJ jõudluskontrolli teenus vastab standarditele. Juunis Prahas toimunud ICAR-i konverentsil anti kvaliteedisertifikaat EPJ-le üle.

Vissukese koolitus

Mais toimus EPJ-s koolitus piimavede kasvatajatele mõeldud rakenduse Vissuke kasutajatele.

EPJ on saanud tagasisidet selle kohta, et paljud piimavede kasvatajad ei tea kõiki Vissukeses peituvaid analüüse ega oska seega täielikult ära kasutada programmi võimalusi karja majandamisel. Samuti on farmides vahetunud kasutajad ja uutel töötajatel puudub põhjalikum ülevaade Vissukesest.

Koolitus oli praktilise suunitlusega ja väikses grupis, koolitajad olid EPJ töötajad, igal koolitaval oli kasutada arvuti, millest sai kohe kõike õpitut oma karja andmete peal järgi vaadata.

Järgmine Vissukese koolitus on plaanis sügisel.

Seakasvatajate ümarlaud

Seakasvatajad arutasid aprillis, kuidas täiendada ja kaasajastada jõudlusandmete kogumise programmi Possu 3. Ümarlauas olid koos seafarmide esindajad ja EPJ ning Eesti Tõusigade Aretusühistu töötajad.

Kuna plaanis on Possu järgmise versiooni programmeerimine, siis jagati ettepanekud kaheks: väiksema töömahuga asjad lisatakse praegusesse ja keerukamad järgmisse, Possu 4 versiooni. Arenduse käigus viiakse arvutipõhine programm üle internetipõhiseks.

Mille uus rekord

Eelmises JK Sõnumites kirjutasime Kõljala POÜ lehmast Mille, kes tegi uue 305-päevase toodangu rekordi ja lüpsis neljandal laktatsioonil 20 391 kg piima. Nüüd on jälle põhjust temast kirjutada: Mille oma on lisaks kehtivale laktatsioonirekordile ka päevatoodangu rekord – 3. juunil 2019 andis ta kontrollilüpsil 92,6 kg piima. Eesti holsteini tõugu Mille on sündinud 2013. aastal ja lüpsab praegu 5. laktatsiooni.

Kõljala POÜ käes on ka eesti punast tõugu lehmade päevatoodangu rekord – lehm Sooru lüpsis mais kontrollilüpsil 79,9 kg.

Seakasvatatajate ümarlaud

Aja jooksul on seakasvatatajatel kogunenud mitmeid ettepanekuid jõudlusandmete kogumise programmi Possu 3 täiendamiseks ja kaasajastamiseks. Täiendusettepanekute ühiseks aruteluks kogunesid 9. aprillil 2019. a seafarmide esindajad, Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) ja Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli ASI (EPJ) töötajad, kokku üheksateist inimest. Esindatud oli kaheksa farmi, kusjuures lisaks jõudlusandmete kogujale oli mõnest farmist kohal ka tegevjuht või omanik.

Kuna päevakorral on ka Possu järgmise versiooni programmeerimine, siis jagati ettepanekud töömahukuse järgi kaheks: väiksema ajakuluga tehtavad lisatakse praegusesse ja keerukamad järgmisesse, Possu 4 versiooni. Lihtsamateks täiendusteks on mõne näitaja või otsinguparameetri lisamine trükistele, keerukamaks mõne uue näitaja sisestamisvõimaluse loomine või graafiline kujutamine. Arenduse käigus viiakse arvutipõhine programm üle internetipõhiseks.

Külli Kersten
sigade jõudluskontrolli juht

Seakasvatatajate soovid Possu 3 täiendamiseks

Possu programmi täiendamise ja kaasajastamise arutelul vaadati üle kõik farmidest ETSAÜsse laekunud ettepanekud, millest paljud on programmis olemas, aga analüüside tegemiseks ebamugav kasutada või ei osata leida. On farme, kus programmist võetakse maksimum, aga ka neid, kus kasutamisega on probleeme, millest tingituna ka vähene abi emisekarja majandamisel. Üldiselt sooviti, et EPJ kodulehel olev info oleks kättesaadav ka Possust (nt viljakus poegimiskordade järgi). Farmidest tulnud ettepanekud jaotati kaheks: esimesed neist sellised, mida saab lahendada veergude või otsinguparameetrite lisamisega ja teised, mida praegune Possu üldse ei sisalda või mille lahendamine on väga töömahukas. Esimesed lisatakse praegusesse Possu 3 ja teised võetakse arvesse Possu järgmises versioonis, mis on hetkel arendamisel. Possu 4 saab olema senise personaalarvuti programmi asemel internetipõhine.

Lepiti kokku järgmiste Possu 3 trükiste täiendamine:

1. Trükisel “Emiste päring” – asendada otsingu parameeter pesakondi kuni parameetriga pesakondi vahemikuna (pesakondi alates/kuni)
2. Trükisele “Emiste hinnang (staatus, tõug)” – lisada parameeter poegimiskord vahemikuna
3. Trükisele “Pesakonna andmed perioodis” – lisada parameetrid poegimiskord (vahemikuna) ja emise tõug
4. Trükisele “Karja loomade põhiandmed” – lisada parameetrid V.V_SAV ja V.J_SAV (vahemikuna)
5. Trükisel “Emiste nimekiri AV-de ja indeksitega” – asendada parameeter pesakondi kuni parameetriga pesakondi (vahemikuna) ja lisada parameetrid V.V_SAV ja V.J_SAV (vahemikuna)
6. Trükisele “Emikud” – lisada veerg nidad (vasak/parem)
7. Trükisele “Sündmused perioodi kaupa” – lisada parameetrikaks tõug
8. Paaridevalik – lisada parameetrikaks tõug ja nidad järglastel (karjatesti andmed)
9. Trükisele “Analüüs seemenduste kohta” – lisada veerud:
a. väljaläinud emiste arv pärast seemendust; b. ESP/NE psk; c. ESP/VE psk; d. VP/NE psk; e. VP/VE psk
10. Analüüs seemendustehnikule: a. VP/NE psk; b. VP/VE psk
11. Kuldi kaardile lisada kuldi nidade arv (v/p) ja kuldi järglaste

nidade arv (v/p)

12. Teha võimalikuks abordi sisestamine alates 23. päevast
13. Seemendusjaama Possu trükisele “Sperma kogumine – kult” – lisada uus parameeter “Periood”
14. Ümberindluse tööplaan – lisada tiinuskontrolli veerg.
Possu 4 arendamisel arvestada järgmiste soovidega:
 1. lisada erinevaid graafikuid
 2. muuta andmesisestus kiiremaks ja lihtsamaks
 3. luua võimalus andmete sisestamiseks laudas
 4. kõik tiinuse kontrollid peaksid jääma nähtavaks (praegu ainult viimane)
 5. luua võimalus parimate/halvimate emiste leidmiseks mitme tunnuse järgi (praegu olemas EPJ kodulehel trükis “Emisekarja analüüs”).

Külli Kersten

Muutumas on sigade geneetiline hindamine

Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) nõukogus arutati 8. mail 2019. a sigade geneetilise hindamise meetodikat ja see edastati muudatuste tegemiseks Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli ASile. Alljärgnevalt lühike ülevaade.

Kasutusele võetakse uus indeks nimetusega üldaretusväärtus (KSAV), milles hakkab kajastuma nii jõudluse (JSAV) kui ka viljakuse aretusväärtus (VSAV). Jõudluse aretusväärtuses muudeti hinnatavate tunnuste majanduslikke kaale – ööpäevasel juurdekasvul 40%, seljapeki paksusel 20% ja seljalihase läbimõdul 40%. Praegused kaalud on vastavalt 40%, 30% ja 30%. Suuremad muudatused puudutavad viljakuse aretusväärtust, kus hinnatavaid tunnuseid saab senise ühe (ESP/psk) asemel olema viis ehk viljakusel hakkab olema viis osaaretusväärtust. Lisanduvad surnultsündinud põrsad, hukkunud imikpõrsad, poegimisvahemik ja nidade arv.

Majanduslikud kaalud nimetatud taastootmistunnustele hakkavad olema järgmised:

- elusalt sündinud põrsad pesakonnas (esp_psk) – 44%
- surnultsündinud põrsad pesakonnas (ssp_psk) – 16%
- hukkunud imikpõrsad pesakonnas (hip_psk) – 20%
- poegimisvahemik (pgv) – 10%
- nidade arv kokku testimisel (nidad) – 10%

Koond üldaretusväärtuse indeksis (KSAV) hakkab viljakuse majanduslik kaal olema 60% ja lihajõudlusel 40%. Baasaastaks otsustas ETSAÜ nõukogu võtta 2015. aasta. Näidishindamine on tehtud ja edastatud ETSAÜ-le, kusjuures kõik üld- ja osaaretusväärtused on arvutatud baasile 100, millest ka nimetused suhteline üld- ja suhteline osaaretusväärtus. Kujundamisel on aretusväärtuste avaldamise trükised EPJ kodulehel ja Possu programmis. Tegemaks trükistel vahet üldaretusväärtuste ja osaaretusväärtuste vahel, kasutatakse üldaretusväärtuse puhul suuri tähti ja tühikuid ei kasutata (nt JSAV, KSAV), osaaretusväärtuste puhul näidatakse hinnatavat tunnust lisainfona väikeste tähtedega, mille ees on tühik (nt SAV esp, SAV jk).

Aretusväärtused peaksid uuel kujul jõudma seakasvatatajateni septembriks.

Külli Kersten

Uus tunnus sigade aretuseks

Taani teadlased Aarhusi Ülikoolist ja firmast Danish Pig Research Centre (DPRC) uurisid landrassi tõugu sigade sotsiaalset suhtlemist/käitumist ja selle mõju juurdekasvule.

Teadlased on veendunud, et tunnus “sotsiaalsed sead” on võimalik lisada aretusfirma DanBred aretusprogrammi, eesmärgiga parandada sigade heaolu ja kasvukiirust. Uuringus registreeriti 32 212 isas- ja 48 252 emasloomade juurdekasvu andmed elusmassi vahemikus 30–94 kg. Katse viidi läbi 13 aretuskarja landrassi tõugu sigadega, kus neid peeti 8–15-pealistes grupisulgudes, kuldid ja emised eraldi. Hinnati tunnuse geneetilist variatsiooni, sea enda (otsene) ja sulukaaslaste pärilikkuse geneetilist potsentsiaali (kaudne) ning nende üldise pärilikkuse (otsene ja kaudne) mõju juurdekasvule. Uuringuga leiti, et arvestades aretuses sea enda “sotsiaalse sea” geenide ja tema sulukaaslaste “sotsiaalsete sigade” positiivset käitumist, võib juurdekasv suurenedagi 5–10%.

Tulemused näitasid märkimisväärset geneetilist variatsiooni ja pärilikkust nii isas- kui ka emasloomadel, millest tulenevalt on sigade valik sotsiaalsuse järgi võimalik. Emasloomade enda geneetilise potentsiaali pärilikkus oli 22% ja see parandus järglastele 24%, üldine pärilikkus (otsene ja kaudne pärilikkus) oli isasloomadel 32% ja emasloomadel 27%. Seega annab sigade valik sotsiaalse suhtlemise/käitumise järgi võimaluse juurdekasvu suurendamiseks ning aretusedu saavutamiseks.

Uuringuga selgitati, et kaasates sotsiaalsete tunnuste järgi valikul lisaks sea enda ja tema sulukaaslaste andmetele ka sugulaste andmeid, suureneb juurdekasvu geneetiline võimekus veel 7%. Tulemused olid emas- ja isaloomade puhul erinevad nagu ka varasemates katsetes. Eeldati, et agressiivsemalt käituvad isasloomad, aga selles katses toimus omavahelist võitlust rohkem just emasloomade vahel.

Teadlased leidsid, et kõrge kasvupotentsiaaliga landrassi tõugu emasloomadel on isasloomadest suurem kalduvus pärssida sulukaaslaste juurdekasvu ja nende tegelik juurdekasv jääb geneetilisest võimekusest madalamaks. Seega on maksimaalse juurdekasvu saamiseks oluline “sotsiaalsete sigade” valik aretusse. Sigade sotsiaalse suhtlemise geneetilise potentsiaali parandamise kaudu on juurdekasvu ennustatav kasv isaloomadel 15% ja emasloomadel 4%. Erinevus tuleneb soost tingitud käitumuslikest erinevustest ning nende selektsiooni intensiivsuse erinevusest – isaloomi valitakse rangemalt.

Kokkuvõtteks võib öelda, et sigade pidamisel grupisulus on võimalik parandada kasvukiirust kui aretusse valikul arvestada loomade omavahelist sotsiaalset suhtlemist/käitumist. Teadusliku uuringu täisversioon on avaldatud ajakirja Genetics Selection Evolution 2018. a veebruari numbris.

Taanis on lõppenud ka teine, ligikaudu 4500 agressiivselt käituva (sabade, kõrvade närijad jm nahavigastuste tekitajad) ristandseaga katse, mille tulemused avaldatakse 2019. a lõpus.

Refereeritud Helle Palmø, DanBred, Denmark artiklist ajakirjas *Pig Progress* 2019-5

Küllli Kersten

Valgustugevuse mõõtmisvahendite võrdlus

Lauda hea valgustatus või valguse puudus avaldab olulist mõju sigade taastootmistulemustele.

Sobiva valguse puhul on tagatud hormoonide vabanemine, mis mõjutab inna esinemist, inna algust ja kestust. Samuti mõjutab valgus tiinuse hormoone, kultide spermatogeneesi ja libiidot. Suguküpsuse saavutamisel on tähtis roll valgusel.

Sigade pidamisnõuete kohaselt peab sigade pidamise ruumis olema valgustugevus vähemalt 40 lx minimaalselt kell 9.00–17.00. Seemenduslaudas soovitatavad taanlased valgustugevuseks 200 lx mõõdetuna emise silmade kõrguselt.

Kui varasemalt oli valgustugevuse täpsemaks mõõtmiseks võimalik kasutada vaid luksmeetrit, siis nüüd saab valgust mõõta ka vastavate mobiilirakenduste (äppide) abil. Kuid kas need on usaldusväärsed? Taanis tehtud mõõtmiskatses võrreldi kahe erineva äpi ja luksmeetriga mõõdetud valgustugevuse näituseid. Tulemused (tabel 1) näitasid selget erinevust äppide ja luksmeetri näituses.

Need kaks äppi said üsna sarnased, kuid luksmeetrist väga erinevad tulemused. Pimedamates kohtades mõõtsid äpid 0–7 lx, kuid samas kohas luksmeetriga mõõtes saadi näitudeks 9 ja 200 lx. Samuti erinesid näidud nt kõige valgemas alas mõõtmisel: 100 ja 150 lx äpi abil mõõtes ja luksmeetriga hoopis 244 lx.

Tulemustest võib järeldada, et valgustugevuse mõõtmisel saab usaldada siiski vaid luksmeetri tulemusi.

Refereeringu allikas: Kristoffersen, J. (2018) *Under godt lys får vi ingen god reproduktion. Svin, 12.*

Liia Taaler
geneetilise hindamise spetsialist

Tabel 1. Valgustugevuse mõõtmine

Mõõtekoht	Lux light meter FREE (äpp)	Light Meter (äpp)	Luks-meeter
Vahekäigus põranda tasandil	0	0	19
Valgusallika all, põranda tasandil	50	47	130
Emise silmade kõrgus	3	0	40
Teeninduskäigus	100	150	244
Valgusallika all	7	0	200
Seinal	0	0	9
Teeninduskäigus põrandal	3	0	17
Emiste peade kohal	3	0	27

Suvega koos saabuvad traditsioonilised Vissi valimised.

Saarte Viss toimus juba 25. korda, vissid valiti 12. juunil Upal. Võistlusel osales 11 loomaomanikku 47 lehmagaga. Eesti holsteini tõu vissiks valiti Meida, kelle omanik on Kõljala POÜ. EHF reservviss on Kiire Rauni POÜst, kes oli Saarte Viss 2018. Eesti punase tõu viss Saaremaal on Katariine, kes on samuti Kõljala POÜ farmist nagu holsteini viss. EPK reservvissiks sai Elvis TÜ Mereranna PÜst. Eesti karja võitja oli Tipsu-Kari (TÜ Mereranna PÜ), kes võidutses ka eelmisel aastal.

EPJ pani omalt poolt välja auhinnad Saarte Vissi holsteini ja punase tõu võitjatele esmaspoeginute klassis. EPJ auhind on teatud summa eest EPJ teenuseid: valida saab Mastiit 16, tiinuse testi ja BAK 4 teenuste seast. EPJ auhinnad said Seebu Kõljala POÜst (EHF) ja Saale Valjala POÜst (EPK).

Viss 2019, mis kannab järjekorranumbrit 30, toimub Eesti Põllumajandusmuuseumis Ülenurmel 28. juunil. Kuna JK Sõnumid lähevad trükki enne vissanalüüsi, ei saa me siin võitjate nimesid ära tuua, kuid EPJ õnnitleb neid juba ette ning teatab, et autasustab eesti holsteini ja eesti punase tõu esmaspoeginute esimese kolme koha saajaid oma auhinnaga.

Paroolide vahetamine Possus

EPJ andmebaasi paroolide vahetamise tuleb suhtuda vastutustundlikult, et farmi jõudlusandmed ei oleks kättesaadavad võrastele, nt endistele töötajatele. Parooli peab uuendama kohe töötajate vahetumisel EPJ kodulehel kataloogis Rakendused (vajalik eelnev sisselogimine).

ICARi kodulehel on statistika kõigi liikmesriikide jõudluskontrolli tulemuste kohta. Toome teile mõned silmapaistvad tulemused 2018. a kontrollaasta toodangu kohta (kahjuks ei ole kõik riigid veel oma tulemusi edastanud).

Iisraelis oli piimatoodang lehma kohta 13 407 kg. Portugalis (ANABLE andmetel) oli näitaja 10 812 kg ja Taanis 10 263 kg. Belgia lehmade kontroll-aasta toodang oli 9941 kg ja Hollandis 9853 kg. Eesti lehmade kontroll-aasta toodang oli 9785 kg.

Kanada ja Lõuna-Korea puhul ei ole kontrollaasta toodangut välja toodud, küll aga on nende riikide 305 päeva toodang väga silmapaistev: Kanadas 10 519 kg ja Lõuna-Koreas 10 303 kg.

Kõik asjast huvitatud leiavad rohkem informatsiooni järgmisel lingil <https://www.icar.org/survey/pages/tables.php>.

Muhedat

Istusin just aias, kui õuele ilmus vanem rahuliku moega korralikult toidetud ja hoolitsetud koer ja istus mu kõrvale murule. Patsutasin teda paar korda ja tõusin, et tuua toast midagi juua. Koer järgnes mulle laisalt sammul, tuppä jõudes aga heitis nurka ja jäi magama. Umbes tunni pärast ta ärkas ja lahkus.

Järgmisel päeval kordus sama lugu – koer tuli, magas tunnikese ja lahkus. Nii kestis see veel mitu päeva. Otsustasin asjasse selgust saada ja panin koera kaelarihma vahele kirja: "Kas teate, et teie koer käib iga päev minu juures magamas?"

Järgmisel päeval oli koera kaelarihma vahel vastus: "Meil on kodus kuus last, neist kolm kahe- kuni nelja-aastased. Koeral jääb ilmselgelt uneaega väheks ja ta käib teie juures tukastamas. Kas ma võiksin ka tulla?"

Tea Kivimaal sai mais täis 35 aastat töötamist jõudluskontrolli süsteemis.

Tea töötab klienditeenindajana andmetöötluse osakonnas, kus ta igapäevatöö on nii lehmade kui ka kitsede andmete töötlemine ja proovivastuste postitamine. Kaastöötajad ja kliendid kiidavad ta täpsust ja huumorimeelt.

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontroll

www.epj.ee
epj@epj.ee

F. Tuglase 12, 50094 Tartu linn

Piimaveiste jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7738
Sigade jõudluskontrolli alane nõustamine	738 7765
Kõrvamärkide müük	738 7762 526 3529
Harju-, Jõgeva-, Järva- ja Valgamaa klienditeenindaja	738 7751
Lääne-, Põlva-, Rapla-, Tartu-, Viljandi- ja Võrumaa klienditeenindaja	738 7753
Hiiu-, Ida-Viru-, Lääne-Viru, Pärnu- ja Saaremaa klienditeenindaja	738 7754
Geneetiline hindamine (veised)	738 7731
Geneetiline hindamine (sead)	738 7746
Raamatupidamine	738 7769

Labor

F. R. Kreutzwaldi 46, 51006 Tartu linn

Telefon	738 7726 510 9624
Piimameetrite testimine	738 7722
Piimaproovide vastuvõtt	738 7721
Piimaringid	738 7726

Jõudluskontrolli spetsialistid maakonnas

Harjumaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee		
Harjumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Hiiumaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee	Mäe 2, Käina	3. K 12.00-16.00
Ida-Virumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Jõgevamaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee		
Järvamaa	Merle Lillik	tel 516 7868	merle.lillik@epj.ee	Pärnu 58 II korrus, Paide	K 9.30-13.30
Lääne-Virumaa	Ludmilla Aan	tel 516 7816	ludmilla.aan@epj.ee	Neffi 2, Piira, Lääne-Virumaa	E 9.00-14.00
Läänemaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee	Jaani 10 I korrus, Haapsalu	K 9.00-15.00
Põlvamaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee		
Pärnumaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee		
Pärnumaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee		
Raplamaa	Maila Kirs	tel 509 4675	maila.kirs@epj.ee	Kuusiku tee 6, Rapla	E 9.00-15.00
Saaremaa	Maire Tamm	tel 5332 4204	maire.tamm@epj.ee	Kohtu 10, Kuressaare	E 9.00-15.00
Tartumaa	Merle Lillik	tel 516 7868	merle.lillik@epj.ee	F. Tuglase 12-215, Tartu	1. ja 3. E 8.00-15.00
Valgamaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee		
Viljandimaa	Merle Lillik	tel 516 7868	merle.lillik@epj.ee	Vabaduse plats 4-317, Viljandi	T 9.00-14.00
Võrumaa	Evi Prins	tel 520 6231	evi.prins@epj.ee	Liiva 11 II korrus, Võru	T 9.00-15.00